

Degnen og falskmønteren Mogens Knudsen Hopp

Jeg har tidligere skrevet om Hopp forfædrene, men for nyligt fik jeg en række mails fra Jens Villumsen, der kastede væsentligt nyt og langt mere omfattende lys på degnen og falskmønteren Mogens Knudsen Hopp, som er min kone Inger Clausens 4 x tipoldefar.

Jens Villumsen har været på Landsarkivet i Viborg og fundet sagsmappen fra Skivehus Amt, og han har affotograferet og siden tydet papirerne herfra. Et stort, flot og spændende stykke arbejde.

Familieskabet med Hopp'erne

Familienavnet forekommer med forskellig stavemåde, ligesom mange andre gamle navne. Det er set som Hop, Hopp og Hoppe.

Det direkte slægtskab ser således ud:

4 x tipoldefar: Mogens Knudsen Hopp født omkring 1730 død 28. juli 1765

3 x tipoldefar: Peder Mogensen Degn født 1753 død efter 3. oktober 1827

2 x tipoldefar: Mogens Pedersen født 1785 død 23 jan 1860

Tipoldemor: Sidsel Kirstine Mogensdatter født 28. februar 1823 død 2. juni 1871

Oldemor: Ane Cecilie Pedersdatter født 20. oktober 1858 død 2. april 1934

Mormor: Inger Marie Sophie Madsen født 30. oktober 1889 død 5. december 1918

Mor: Johanne Nielsen født 30. januar 1917 død 4. september 1982

Inger Clausen født 2. august 1947

Mogens Knudsen Hopp

Barndom

Mogens blev født omkring 1730 i Thise, Nørre herred, Viborg Amt som barn af sognedegn i Thise Knud Knudsen Hopp og hustru Else Pedersdatter. Han var den ældste af en børneflokk på 6 børn, hvoraf de 5 ældste var sønner. Knud Knudsen Hopp var sognedegn i Thise fra 1726 og frem til sin død i 1762. Moderen døde først i 1769, og nåede således at opleve sin ældste søns deroute.

På trods af sit faste arbejde, så havde hans fader ikke meget at gøre godt med, hvilket tydeligt fremgår af hans brev til sin foresatte:

"Da jeg for mig og min familie bør svare 4 rdl., tjenestefolk har jeg ingen af ... Men hvor skal det komme fra, ved Gud; min hele indkomst af korntiende, offer og accidenter kan jeg ej beregne til højere end til 14 rdl. 1 m. Al min formue kan ej beregnes til højere end 10 rdl., da min bortskyldige giæld derimod er 30 rdl., så jeg sidder ved et lidet, fattigt brød med 6 små uopfødte, nøgne børn i stor borg og giæld ...".

Giftemål, arbejde og børn

Mogens blev gift med Ellen Kirstine Nielsdatter Farstrup den 16. december 1751 i Lyby kirke. Hun kom fra en gammel præsteslægt, der tog navn efter den lille Limfjordsby Farstrup, hvor de igennem flere generationer var præster.

Parret fik i løbet af de kommende 10 år 7 børn, hvoraf den første fra 1752 var dødfødt. Deres næste barn Peder Mogensen blev født i 1753, og han er Ingers 3 x tipoldefar, og det er ham, som faderen senere tager med på sin flugt. Mogens søn Peder Mogensen Degn brugte ikke Hopp navnet, og det er siden gledet ud af

navngivningen i denne gren af familien. I andre grene af familien anvendes det stadig i form af Hopp eller Hoppe helt frem til vores tid.

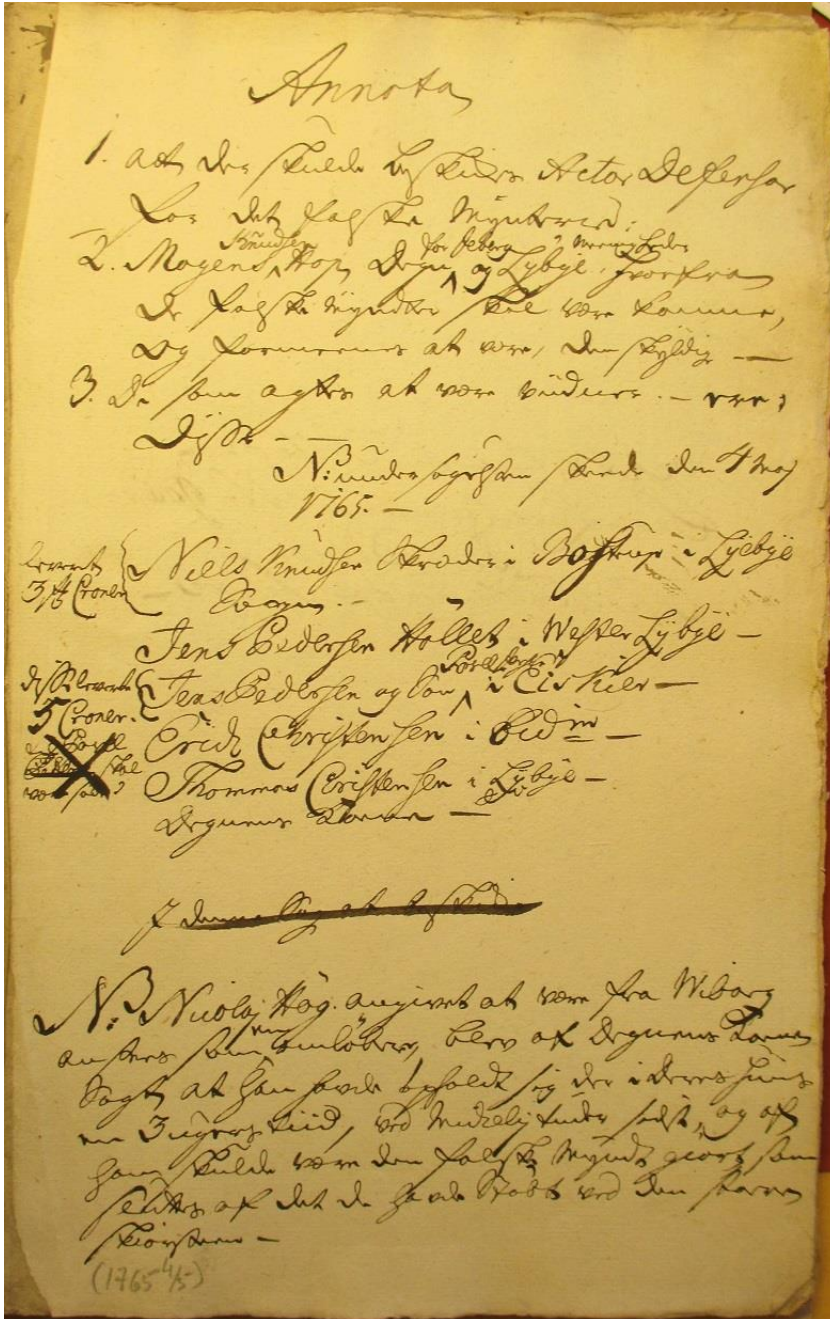
Mogens var skoleholder i Lyby i perioden fra 1752 til 1757. Dernæst flyttede han til Fur, hvor han også var skoleholder i nogle år. I forbindelse med denne stilling på Fur fik han følgende degnebedømmelse: "Han holdt skole med flid".

Den 25. august 1758 blev han sogneplegn i Jebjerg, hvor flere af hans efterkommere stadig lever, bl.a. Inger søster og svoger. En plegn er præstens medhjælper i kirken. De kaldes også for skoletjener og skolemester. Den 29. juli 1814 blev embedet nedlagt ved indførelse af skolereformen.

Falskmøntner

Snart efter kom han dog i uføre. Han blev i 1765 mistænkt for falskmøntneri, og da der den 4. maj blev gjort inkvisation, havde han gjort sig usynlig, med andre ord, var han flygtet fra anklagerne. I papirerne hedder det: En mand "som gav sig navn af Nikolaj Høg og at være fra Viborg, mente at han var ham behjælpelig". Han blev stævnet og dømt på "ære, hånd og bosted" for falskmøntneri.

De følgende dokumenter om retssagen er hentet fra sagsmappen om Mogens Knudsen Hopp i Viborg Landsarkiv, og er blevet transskriberet af Jens Willumsen i 2014. Jeg har til hvert dokument tilføjet en overskrift, der angiver, hvornår dokumentet er skrevet, hvem det er skrevet af, hvem det er skrevet til og kort om indholdet i dokumentet. Mine kommentarer er angivet med *kursiv skrift*.

1. Første skrivelse er et notat om sagens omfang og de involverede personer

Annota

1. at der skulde beskrives Actor Defensor for det falske Mynterier:
2. Mogens Knudsen Hopp Degn for Jeberg og Lybye Meenigheder, hvorfra de falske Myndter skal være komne, og formeenes at være den skyldige.
3. De som agter at være viidner – ere disse:

N: undersøgelsen skeede den 4 Maj 1765.

Leveret 3 stk Croner - Niels Knudsen Skrædder i Bostrup i Lybye Sogn

Disse leverte Jens Pedersen Hollet i Vester Lybye

5 Croner Jens Pedersen og Søn Povel Jensen i Eiskier
 Erich Christensen i bid^m
 Thommas Erichsen i Lybye
 Degnens Kone

N: Nicolaj Høg angivet at være fra Viborg ansees som en omløber, blev af Degnens Koene Sagt at han havde opholdt sig der i Deres Huus en 3 ugers tiid, ved Michelij tiide sidst, og af ham skulde den falske Myndt gjort som sluttes af det de havde Støbt ved den stoere Skiorsteen.

2. *Note om, hvem der skal være anklager og forsvarer i sagen*

At beskiekes som Actor:
Peder Lund Logerende paa NørGaard
Og som Defensor
Niels Falkenberg af Schive

3. *Note om udlæg i sagen*

Angaaende

Degnen Mogens Knudsen Hopp i Lybye, formedelst Mistanke af Falsk Mynterie 1765.

Udi denne Sag har jeg udlagt:

Budleye til Viborg med Prima Stefningen til Viborg for at faae dend forkyndt ved Landstinget d: 8 Majj, der og skeede under N ^o 54. Betalt	-	2 Mk	-
Porto af Stæfningen tilbage, saa som Budet ej kunde bie at faae dend med sig	-	-	4 Sk
Betalt tvende Mænd for at ankyndige Stefningen for Hoved-Mænd og Vidnerne her hiemme i Amtet	-	4 Mk	8 Sk
Aviserne N ^o 43, 44 og 45. For samme betalt	2 Rdr	-	-

4. *6. maj 1765: Brev til Provst Arrøe på Fur fra Verner Rosenkrantz fra Krabbesholm om at registrerer Mogens bo.*

1. Velærværdige og Vellærde St Provst Arrøe paa Fuur

Da Degnen for Jeberg og Lyebye Meenigheder Mogens Knudsen Hopp have underkastet sig Rygte og Mistanke om, at Falske-Myndter af Croner i særdeleshed og desuden at skyldte hvor forferdiget og udgiort til en anden, og des uden i disse Dage gjort sig U-siunlig, Da han hørte ieg som Amtmand efter foregaaende Klagemaale ved Rettens Middel loed inqvirere, og undersøge Beskaffenheden.

Saa vil det vel være fornøden at see hans Boes Tilstand Registeret til Sickerhed i paa kommende tilfælde. Hvorfore ieg beder St Provsten som hans Øvrighed uden ophold vilde holde Registering og Vurdering over hvis udj hans han maatte være Ejende, og sende mig Gienpart deraf til efterretning, saa snart Mueligt er; Thi der maa Nødvendig Anleges Sag til Vidners Førelse og viidere i saa betydelig en Post.

Jeg forbliver Velærværdige og Vellærde St Provstens beredvillige tjener. V. Rosenkrantz
Krabbesholm d: 6te Maj 1765

PS: Ventende et par ord til beviis, at disse er indløben.

5. 6. maj 1765: Landsdommer Casper Peter Rothe skriver en stævning, hvor han opsummerer anklagerne og omtaler vidnerne, der indkaldes til møde.

2: Stævningen

Caspar Peter Rothe Hands Kongl: Mayes^{te} General. Auditeur, Landsdommer ved Nørre Jyllands Landsting, Foget i Salling Herreder ? Giør vitterlig at for mig andrager Peder Lund opholdende Sig paa Nørgaard; hvorleedes hand, samt af Amtmanden over Schivehuus Amt Høy velb^f Cam: Herre Rosenkrantz Ridder anbefalet Actor ~~h~~ er tilføyet at undersøge og paatale beskaffenheden med eendeel falske Mynter særdeeles Croner nogen en tiid lang skal have Roulleret mellem Folk, for hvis mynttering eller forfærdigelse Degnen for Jeberg og Lybye Meenigheder Mogens Knudsen Hopp skal være mistænkt, saasom hand haver udgivet samme og fik andre, og til deels faaet samme Dem omvexlet imod anden Myndt, hvilken mistanke saa meget meere bestyrkes i dette Fald, at da Rættens Middel derom gjorde inquisition den 4 Maj sidst Degnen bem^{te} Mogens Hopp da allerede havde giort sig u-synlig, og Hands Koene berættede, at Een omløber som gav Sig nafn af Nicolai Høeg, samt at være fra Viborg paa en 3 uggers tiid ved Micheli tiide sidst havde været i Deres Huus og tillige med Hendes Mand støbt og arbeidet ved denne store Skorsteen i Degneboeligen; Item at nogle Bønder deromkring boende til Rættens middel tilbage leveret eendeel bekomne Falske Croner; men da hverken den første eller sidste af bem^{te} Personer kunde træffes til paagribelse og det sluttes Da begge ere undvigte og icke saa vel lade Sig finde; Saa vorder De herved i Følge Loven med bem^{te} Degn Mogens Knudsen Hopp tillige med den Sig ved nafn angivne Nicolai Høeg i Følge Loven med fulde 6 uggers varsel, saavel ved Nørre Jyllands Landsting, som sidste opholds stæd i Lyby Degne Boelig indkaldet at møde paa Salling, Herretz-Ting, som holdes i Schive næstkommende 1ste Julii og efterfølgende Ting og tægte Dage. Vidner Stævnte og ustevnte om alt forbem^{te} med hvad deraf i nogen maade dependerer at anhøre. Attester, Breve og andre documenter, som maatte tiene til oplysning i Sagen at høit læse og See producerede, og efter Sagens Beskaffenhed Dom liide.

Herom at Vidne indkaldes for denne Sinde under Kaldemaals straf bem^{te} 1ste Julii at møde paa bem^{te} Herretz Ting efterskrevne: Niels Knudsen Skrædder i Bostrup i Lyby Sogn, Jens Pedersen Høllet i Vester Lyby, Jens Pedersen og Søn Poul Jensen i Eiskier, Erich Xstensen ibm:, Thomas Xstensen i Lyby, og Degnens Koene bem^{te} Hoppes Koene sammestæds, alle Eeders Eedelige Vidnesbyrd i Sagen at aflegge og Spørsmale at besvare. Dette Stævnamaal forkyndes og saa den i Sagen anbefalede Authoriserede Defensor S^f Niels Falkenberg Borger og Ind vohner i Schive, for at iagttage opagte hvad hand paa mistænktes vegne kand findes fornøden. Da efter hvis passerer agtes et lovlig tingsvidne beskrevne taget. Til Bekræftelse under min Haand og Seigl

Schive d: 6te Maj 1765

C:C: Rothe (L. S.)

6. 6. maj 1765: Verner Rosenkrantz skriver brev til anklageren Peder Lund om at starte sagen

3. S^f Peder Lund (: à Nørgaard :)

I den Sag som nødvendig maa anlægges imod Degnen for Jeberg og Lybye Meenigheder Mogens Knudsen Hopp og En omløber som har angivet sig ved Nafn Nicolaj Høeg, der for Falske Penge Croners Mynterie og viidere er Mictænckt, og hvorom agtes at føre Tings Vidner til Sagens viidere uddrag, der tager sin Begyndelse d. 1ste Julij 1765 ved Salling Herreders Tings Rett; Haver ieg udvalgt Ham, ligesom Han og herved beskikes at være Actor i bem^{te} Sag, og det i følge den Ham forhen meddeelte Constitution som Procurator her i Amtet, icke tvivlende han jo samme Tiid og fremdeeles viise sin bevaagenhed nidkærhed,

saaledes som han vil have Ære og Forfremmelse af i Fremtiden, Hvad Hans Befordring og Salarium angaar veed Han Selv hvorleedes skal skee.

Krabbesholm d 6te Maj 1765.

Forblivende Sr Peder Lunds beredvillige V.R:

7. 6. maj 1765: Verner Rosenkrantz skriver Niles Falkenberg, og beder ham om at være forsvarer i sagen

4. Sr Niels Falchenberg i Schive

I den Sag som nødvendig maae anlægges mod Degnen for Jeberg og Lybye Meenigheder Mogens Knudsen Hopp og een omløber, som har angivet Sig ved Nafvn Nicolaj Høeg der for Falske Croners Mynterie og videre er Mistænkt, og hvorom agtes at Føre Tingsvidner til Sagens viidere uddrag, der tager sin Begyndelse d. 1 Juli 1765 ved Salling Herreders Tings Ræt;

Haver Jeg efter samtale beskiekt ham, ligesom hand og herved beskieks og authorisers at være Defensor i bem^{te} Sag, hvori hand haver at forholde Sig efter Hands Maysts allernaadigste lov og Forordningers bydende.

Krabbesholm d 6 Maj 1765.

Forblivende Sr Falchenbergs Hands beredvilligste V.R:

8. 14. maj 1765: Embedsmand Lauritz Møller skriver til Mogens foresatte sognepræst Patbjerg i Jebjerg for at få en beskrivelse af de efterlyste

5te Velærværdige Og vellærde Hr: Patberg af Jeberg Præstegaard

Foruden at Degnen Mogens Knudsen Hopp i Vester Lybye boende og dend sig Navngivne Nicolai Høeg, saa vel ved Nørre Jyllands Landsting, som for deres sidste, bevidste opholds stæd, allereede ere Stævnedet til Salling Herreders Ting d: 1ste Julij og efter følgende tægte-Dage, at høre Vidner og Dom, Angaaende det Penge-Myndterie som de ere Mistænkte for, Agter Amt Manden H^r Velbaarne Hr: Kammer Herre Rosenkrantz, end viidere, at lade disse Personer efterlyse saavel i Gazetterne som ved andre Breve; Men som Man icke veed den Rette Beskrivelse: Om Hvad Klæder de Havde paa, enten da de gik siunlig eller giordte sig u-synlig her i Amtet, hvad Stateur og anseende de haver, eller hvad slags Sprog Nicolai Høeg Havde taledet, enten det var Reen Dansk, eller med Tydsk beblandet, saa skulle jeg Tienstlig ombeede deres velærværdighed, De til Hans Mayts villies efterlevelse, ville meddeele hvad beskrivelse dem der om er viidende, eller af andre kand udspørges, paa det Intet skal feile paa den Oplysning Mueligheden tillader. Saa dan et Brev venter jeg med allerførste.

Og dernæst forbliver
Møller

Deres Velærværdigheds Tienstskyldigste Tiener L:

Schivehuus d: 14de Maj 1765

9. 9. maj 1765: Al indbo hos Mogens Knudsen Hopp registreres:

6: Copie. Registering og Vurdering hos Degnen Mogens Knudsen Hopp.

Anno 1765 d: 9 Maj i Følge et fra Velædle og Høylære H^r Provst Arrøe til mig underteignede ergangne Skrivelse af Dato 7de Maj sidst indfandt ieg mig paa Velbem^{te} H^r Provstens Vegne tillige med 2de Vitterligheds Mænd Nafnlig Christen Matthissen og Jens Høegh begge af Vester Lyebye, udj Degne Boeligen i Vester Lybye for at Registrere, og Vurdere alt vis Degnen Mogens Knudsen Hopp er Eyende og tilhørende,

hvor da af Degnens Koene blev foreviist, og ved de ovenmeldte 2de Mænds og min eftersyn fore funden saaleedes som følger:

	Rd	Mk	Sk
I Daglig Stuen			
1 Aflang Fyr Bord med Skuffe	-	5	-
2 ^{de} Bænker	-	1	8
1 Træe stoel	-	-	8
1 gl: Ditto	-	-	4
2 ^{de} Senge-stæder	-	1	-
1 Olmerdugs Overdyne	-	1	-
1 gl: Ditto	-	-	4
1 Ditto Underdyne	-	-	4
3 ^{de} Hoved Puder	-	-	12
1 Dito	-	-	4
I Kielleren			
1 Gl: Øll-tønde	-	-	10
1 stie	-	-	4
1 Ost hæcke	-	-	2
1 Løb	-	-	2
1 Kurv	-	-	1
1 Garn Vindel	-	-	3
3 ^{de} smaae skilderier	-	-	1
1 gl: Eege Kar	-	-	2

Og som intet videre ved eftersyn Forefantest blev tilstædeværende Degnes Koene tilspurt om der var meere hendes Mand tilhørende, ved hvad Navn haves kand med andmodning hun samme vilde Angive, hvor til hun svarde ney; Thi blev Degnens Koene tilholdt at være ansvarlig til hvad som foran er Registeret og Vurderet, og ey noget der af at lade bort komme eller afhende indtil viidere.

At saaledes er forrettet tilstaaes med vore hænders underskrift. Lybye Degne-Boelig Datum ut Supra
C Nøragger

Christen Matthissen Jens Høgh Ratificeret af N: Arrøe

10. *Baron Verner Rosenkrantz skriver til aviserne om sagen og giver en beskrivelse af de mistænkte*

7de Lysning i Aviserne:

Baron Verner Rosenkrantz Ridder Deres Kongl: May^{sts} Cammer-Herre og Amtmand i Schivehuus Amt, Viborg Stift, Lader Bekiendtgjøre: At udj bem^{te} Amt paa Nogle Maaneders-Tiid er udgiven og Omvexlet endeel Penge Myndter af Croner og 24 Sk stk. som siden er befunden at være Falske. For samme Falske Penges forfærdigelse og uddeeling, er angiven som Hoved Mand Sogne Degnen for Jeberg og Lyebye Meenigheder, Mogens Knudsen Hopp udj Schivehuus Amt tillige med en Omløber der gav sig Navn af, Nicolai Høeg og sagde sig at have Hiemme i Viborg Kiøbstad; Men da Rættens midler med tiltagne Mænd d: 4de Maij sidst inquirerede Degne-Boliggen og søgte at paa gribe disse Mistænkte, vare de begge undvigte, og Degnen havde taget een sin Søn paa 11^{ve} Aars Alder med sig; hvor fore der blev udtagen Stevning med 6 Uggers Varsel til 1te Julig 1765 som Alt er forkyndet ved Nørre Jyllands Landsting, og hafve Opholds stæd. Beskrivelse er saa leedes: 1: ere Degnen Mogens Hopp: Hand er liden statur, lidt Kop-ared Rød og Trind Laden i Ansigtet. Sluttes at være undvigti i Sædvanlig Klædedragt: sc: 1 Gl: Sort Klæde Cabuce, 1 Par

Uldgarns Periqve, 1 Gl Sort Kiortel, 1 Gl. Brun Vadmels Reise Kiortel, Sorte Skind Buxer og 1 par støvle. Sønnens Dragt var: 1 Gl: Sort Fløyels Cachet, 1 Gl forslidt sribed Contoir Kiortel, Træskoe paa Fødderne, havde guult Haar, og ellers liden af vext.

2^{det} Nicolaj Høeg, er maadelig af Statur, Maver-agtig og Smal, Skarp og Sortladen ad ansigt, Havde en Hat og sort Peruqve paa, en gl: Grøn Rye Kiortel med 2de Rad Messing Knapper, Guule Skind-Buxer, hviide strømper, og et par Skoe med Metal Spender. Hand Tiggede og sagde en Sted at have forliist Skib og Gods, en anden stæd, sagde hand sig at være Naatler ja havde Spender, og Sye-naale at Sælge.

Hvem som paa griber disse Persohner, eller giver vis Kundskab hvor de ere, forsikres om Lovbydende Belønning; til hvilken Ende dette, som en Lysning og Begiering til en hvers vidende, trende sinde i Gazeterne Publiceres.

11. 25. maj 1765: Brev fra Lauritz Møller om efterlysningen til alle gårdmændene i omegnen. Brevet skal cirkulerer rundt til alle de nævnte

8de Circulair-Brev i Schivehuus Amt.

For uden dend erhvervede Stæfning som Allerede er forkyndet for Landstinget og viidre, samt dend Lysning som med første kand læses i Post-Tidenderne; bliver her ved bekendtgiort at Degnen for Jeberg og Lyebye Meenigheder Mogens Knudsen Hopp tillige med en omløbere der gav sig Nafn af Nicolaj Høeg og sagde sig at være fra Viborg, paa beviislig Grund ere Mistænkte for Penge-Mynterie og uddeeling, i særdeleshed falske Croner.

Men da Rættens Middel d: 4de May sidste, der om gjorde inqvision og søgte at paagribe disse tvende Mistænkte, havde de alt Skiulet sig eller taget Flugten, saa ikke viides hvor de ere bleven af. Degnen Mogens Hopp er vel bekendt af Mange for i Amtets og for de øvrige gives dend mig meddelte Beskrivelse Nemlig: Hand er Liden af Statur, Lidt Kop-ared Rød og Trindladen i Ansigtet, sluttes, Hand ved undvigelsen havde Sædvanlig Dragt paa, som var: 1 gl: Sort Klædes Cabuse, 1 Hvid Uldgarns Peruqve, 1 gl: Brun Vadmels Reise-Kiortel, 1 gl: Sort Kiortel, Sorte Skind-Buxer og 1 par Støvler, det mældes og, at Hand haver tagen sin Ældste Søn, en Dreng paa 11 aars Alder med sig, liden af vext, guul Haar, bar 1 Gl: Sorte Fløyels Cachet, 1: forslitt Stribet Contoir-Kiole og Træskoe.

Omløberen Nicolaj Høeg, er maadelig af Natur, Maveragtig og Smal, Skarp og Sortladen af Ansigt, Taledet Dansk, sagde sig at være fra Viborg, havende en Hatt og Sort Praqve paa Hovedet, 1 gl: grøn Rye Kiole med 2 Rad Messing Knapper, 1 par Gule Skind-Buxer, hvide Strømper og 1 par Skoe med Metal-Spender, Kom Tiggende til Vester-Lybye, Siigende, en æ Stæd at have forliist Skib og Gods, og en anden Stæd at hand var en Naatlere, ja havde Spender og Syenaale at sælge;

Skulle jeg, efter ordre, lade dette Circulere med Anmodning Deherrer Proprietair og andre Jordegods-Eyerere, ei Alleene for sig Self, men og ved ordres til Deres underhavende, ville ~~have~~ anvende muelig Fliid for disse Penge-Mynteres Anholdelse og hidbringelse, i mod Lovbydende Betaling;

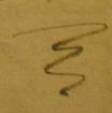
For Resten er det en Naturlig følge, enhver vogter sig det beste de kand, for at blive bedragen med falske Penge, være sig hvad Mynt-Sorter de være kand.

Dette som gaar følgende Tour: a, Nørgaard i Grove, Kiergaardsholm, Bustrup, Hostrup, Kaas, Spøttrup, S^f Heggelund i Kreyberg, Baylumgaard, Heignet, Østergaard, Fogden paa Fuur, Kieldgaard, Jungetgaard, Eskier, Astrup, Nørgaard, Grinderslef-Closter, Niels Syndergaard i Lybye og Krabbesholm, paategnes og befordres fra Sted til Andet. Schivehuus d 25 Maj 1765.

L: Møller

Velværdige og Høylærde
 Hr. Patberg!

Kommer at erfare Nogens Sindsjon Hopp
 i Wester Lybge Sognd, og end, sig hermed
 Nicolai Hoeg, saa ene ved kom iglaude Sunde
 ting, som her adens, Eger, Smeder, og gode
 Ad, alersmed som Hovmand de Salling
 grundes ting d. 1. Juli, og ved de nævnte
 sagde - Tage, at for videns og om, angaaende
 det Lyge - Mjødern som de var misdeulle
 her, og her endue endu gjenbeaer de
 Sannere som Rosenkrantz, med videns at det
 det Kongens og Lyge, saa ene i Gæstterne
 som ender den; Man som maad
 iver end du, det er, ender, som end det
 da at ja end saa, nuku da de det fylig
 neer end sig u - fylig for i ender, som
 Sater og ender de som, neer som end
 Spry Nicolai Hoeg taler, nuku da
 var end end, neer end end end
 Sa saer jeg ender ender
 end ender end, end end end
 miller ender ender ender end
 ender ender ender ender end
 neer ender ender ender end

1765¹⁴⁻¹⁷/₆

12. 14. maj 1765: Skrivelse fra Lauritz Møller til sognepræst Vilhelm Patberg i Jebjerg og Lyby. Han beder om en beskrivelse af de efterlyste personer.

Skrivelse adresseret til:
 Velærværdige og Høylærde H^r Vilhelm Patberg
 Sogne-Præst til Jebjerg og Lybye Meenigheder.
 Jebjerg Præstegaard

Velærværdige og vellærde H^f Patberg!

Foruden at Degnen Mogens Knudsen Hopp i Vester Lyby boende, og dend sig Navngivne Nicolai Høeg, saa vel ved Nørre Jyllands Landsting, som for deres sidste, bevidste Opholds stæd, Allerreedede ere Stævnede til Salling Herreders Ting d: 1ste Julij, og efterfølgende Tægte-Dage, at høre Vidner og Dom, angaaende det Penge-Myndterie som De ere Mistænkte for, Agter Amtmanden Høivelbaarne H^f Cammer Herre Rosenkrantz, endviidere at lade disse Persohner efterlyse, saa vel i Gazetterne som ved andre Breve; Men som Mand icke weed den Rette Beskrivelse, om hvad Klæder de Havde paa, enten da de gik synlig eller gjorde sig u-synlig her i Amtet, hvad Statur og Anseende de haver, eller hvad slags Sprog Nicolai Høeg Taledede, enten det var Reen Dansk eller med Tydsk beblandet.

Saa skulle jeg Tienstlig Ombeede Deres Velærværdighed, De til Hans May^{ts} Villies efterlevelse ville meddeele, hvad beskrivelse dem der om er viidende, eller af andre kand udspørgeres. Paa det Intet skal feile paa den Oplysning Mueligheden tillader.

Saa dan et Brev venter jeg med aller første, og dernæst forbliver

Deres Velærværdigheds Tienstskyldigste Tiener Lauritz Møller

Schivehuus d: 14de Maj 1765

13. 17. maj 1765: 3 bønder fra Lyby svarer tilbage til Lauritz Møller med en beskrivelse af de efterlyste

Ovenmælte Nicolai Høeg var maadelig af Statur, maveragtig og smal, skarp og sortladet af ansigt, taledede Dansk, sagde sig at være fra Viborg, havde den tiid vi saae ham, en hat og sortt paruvge paa Hovedet, en gammel grøn nye Kiole med 2 raed mehning Knapper, en par gule skindbuxer, hvide hoser og skoe med Metal Knapper Spænder, tiggende da hand kom til Vester Lyby og sagde en stæd, hand havde forliist Skib og Gods og en anden stæd sagde hand: at var en naatler ia havde spender og sye naale at selge. Hvad den undvigte Degn Mogens Hopp andgaar, Da var hand liiden af Statur, lidt Coparet rød og trinladen i Ansigtet hvad hans Klæder ved undvigelsen andgaaer, da veed vi icke hvad Klæder hand havde paa, ellers gik hand stedse med en gammel sort Clædes Cabuse, en hviid ulgarns parug, en gammel brun Vadmel's reise Kiole og en gammel sort Kioel, gamle sort skind buxer og en par gamle støvle, hand siges og have sin ældste Søn med sig, en dræng 11 aar gammel, liden af vext, guul Har, gik gierne med en gammel sort Fløjels Chachet, gammel forslit strifvet Contoir Kiole, med Træskoe paa Benene, saaledes saa vi veed tilstaaer

Lyby D: 17 Maj 1765

Søren Christensen, Morten Pedersøn, Peder Madzen

14. Noter uden navn og dato om Mogens død, og hvor han er fundet død.

Den fra Lyby bort Rømte Degn navnlig Mogens Knudsøn Hop, siger sin Søn Peder Mogensøn at være Død i Heinsted Sogn Rimerslund Bye i den østre gaard i Sydvest fra Horsens, Præsten i bemelte Herret boer i Stor Ølsted, og Præsten i boer i Heinsted.

Det ligger i Hatting Herridt ikke langt fra Thiisbech, Provste i Herredt heder H^f Andreas Raarup Sognepræst til Ølsted, og Sognepræsten heder uden tvivl H^f Lauridz Foss Steenberg. Sognepræst til Hedenstæd og Dalbye. Brevene gaar nok paa Veile Posthuus

15. 16. august 1765: Brev fra Baron Verner Rosenkrantz til Provst Andreas Raarup, Hatting Herredom
identifikation af Morten og hans søn Peder.

Velærværdige og Højlærde H^f Proust
tilhuse i Hatting Herred og Sogne Præst til Ølsted H^f Andreas Raarup.

Af dette Aars Aviser N° 43, 44 og 45. behager Deres Velærværdighed at erfahre dend ved mig, som
Amtmand, forfattede Lysning, der er af saadan indhold:

Men om endskiønt disse Mistænkte for Falske-Penges Mynterie, ikke haver været at finde til
paagribelse, haver jeg, paa Embeds Vegne, dog ladet Anlegge Sag som vedbør, og hvor under endeel er
kommen for Lyset som viiser de undvigtes Crimen.

For 2 Dage siden kom Deignens Søn, som i forbem^{te} Avertiscement er Om mældet, At være 11^{ve} Aar
Gammel og siger sig at have Navn af Peder Mogensen, til mig, og ~~brevet~~ havde sin Moder med sig, som
berettede at den efterlyste Degn Mogens Knudsen Hopp /: hans Fader :/ ved Døden var afgangen i
Hedensted Sogn, og Rimmerlunds Bye, i den Øster Gaard, Syd vest fra Horsens, og der samme steds i
Kierkegaarden stedet med bekostning af de fattiges Casse.

Præsten til samme Sogn skal uden tvivel, heede H^f Lauridz Foss Steenberg til Hedensted og Dalbye
Meenigheder.

Det maatte altsaa behage Hr: Prousten, til Hans Mayst Villiesbeford~~r~~dring at er kyndige sig om denne
Relation haver sin Rigtighed, og ved er par ord tilmælde mig vished der om, paa det intet i fremtiden skulle
mangle ~~af ve~~ paa vores Embeds pligter.

Jeg er igien til tjeneste, og forbliver Deres Velærværdigheds Skyldige tiener V Rosenkrantz
Krabbesholm d: 16de Augustij 1765.

16. 28. august 1765: Brev fra provst Andreas Raarup til baron Verner Rosenkrantz om hændelsesforløb
og identifikation ved Mogens død.

Brev adresseret til:

Deres Excellence Høyædle og Velbaarne Verner Rosenkrantz
Baron, Ridder, Cammer-Herre, AmtMand over Schive-Hus Amt og Herre til Krabbesholm
af Krabbesholm + Viborg. Med attest

Deres Excellence Høyædle og Velb^f H^f Baron Rosenkrantz, Naadige Herre.

Jeg har haft den Ære at modtage Deres Excellences Skrivelse af 16 hujus, hvorudj fordres min
Efterretning, om det er sandt, at Den for falsk Myndt og Penge-handel Mistænkte undvigte og Stævnet
Degn Mogens Knudsen Hopp skal være død og begravet i Hedensted Sogn under mit Provstie her i Hatting-
Herret, efter den Relation, som be^{mtte} Degns Søn Peder skal have givet Deres Excellence for faae Dage siden
p.p.

Herpaa tiener til underdanigst Gienmælde, at sidst afvigte Ottende Søndag efter Trinitatis d. 28 Jul. kom
en Mand af Remerslund Bye i Hedensted Sogn til mig, som begiærede og fick Penge af Herrets-Cassen til at
jorde en Omløber for, som samme Dag var død der, under min Examination sagde Manden, at den afdøde

var liden af Statur, havde en Gl. brun Kiol paa, og havde en Kiøn lille Dreng med sig paa en halv Snees Aar med et lys haar, som heed Peder og samme Dag gick bort Nør paa.

Siden dette nu passer sig baade med Avertissementet i GAZETTERNE og den Berætning, som be^{mte} Dreng skal have givet Deres Excellence, om sin Faders Dødssted, saa er det meget troeligt, at Denne Afdøde har været den Undvigte Degn fra Jeberg Mogens Knudsen Hopp.

Jeg har i øvrigt den Ære at Recommendere mig og forbliver med megen soumission

Deres Excellence Høyædle og Velb^f H^f Baron, Naadige Herres Underdanigste tiener J A: Raarup

Ølsted Præstegr. d. 28 August. 1765

Fremlagt og Læst for Salling Herreders Rett Mandagen d 2^{den} Decembr: 1765.

Testerer som Sættedommer JB Ring

17. 17. juli 1767: Brev fra Verner Rosenkrantz til landsdommer. Afslutter sagen efter den afsagte dom med at oversende dokumenter og de falske mønter

Copie/ Høyædle og Velbaarne Høylærde H^f: Justitz Raad og Landsdommer

Da det har behaget Hands Kongelig Mayst under dato 2: Julij sidstl. Allernaadigst at Resolvere, at dend over Delinqventerne, Deignen fra Lybye Meenighed Mogens Knudsen Hopp og om løberen Nicolay Høg, afsagte Dom, angaaende Falske Myndters udgivelse og forfærdigelse, skal indstævnes til allernaadigste Høyeste Rætt, og samme Sag der efter Stæfningens Lovlige Forkyndelse for vedkommende, iblandt De første Sager Indeværende Aar til viidere paakiendelse foretages, ligesom og under bemeldte 2: Julij Allernaadigst befalet Procuratorerne Peter Severin Balling, Sagen imod, og Mathias Bruun, dend for bemeldte 2de Delinqventer ved Allernaadigste Høyeste Ræt at udføre. Saa skulde Jeg ej Lade ermangle Allerhøystbemeldte Hands Kong^l May^{ts} Allernaadigste Ordre og Befaling herved at Communicere Deres Velbaarenhed til Eegen, øvrige Herrer Landsdommere og andre ved Commende ved Landstings Rætten Deres Efterrætning, som Jeg tjenstlig beder hver for sig maae nyde dend Behørige Bekiendtgjørelse. Over og Under Ræts Dommene med ved hørende Documenter er forlængst oversendt til Canselliet;

Men samme af de her i Amtet forefundene og udj Salling Herreders Ræt deponerede falske penge blev her afleveret med Documenterne, altsaa icke heller fulgttes med til Cancelliet, Hvilket alleene eftermeldes til efterrætning af mig, som ud beeder et par ord til Beviis om dessens inddigelse og dernæst forblive med Consideration Deres Velærværdigheds tjenstberedvilligsteTiener

V. Rosenkrantz

Krabbesholm dend 17de Julj 1767.

18. 24. juli 1767: Brev fra rådmand Filstrup til advokat Peder Lund, Krabbesholm

Brev adresseret til:

Monsieur Mons^f: Peder Lund, Advocat de la Justice /a Krabbesholm.

C7^{timus}

Velædle Seig^f Lund

Fra Hr: Kammerherre og Amtmand Baron Verner Rosenkrantz er mig udi Skrivelse af 17de Hujus bleven tilmeldet Hans Kongelige Mayestæts Allernaadigste Resolution den 2^{den} Julij sidst om den over Delinqventerne, Degnen for Lybye Meenighed Mogens Knudsen Hopp og Omløberen Nicolai Høg afsagde Dom Angaaende falske Myndters Udgivelse og forfærdigelse at skal indstævnes til Allernaadigste Høyeste Rætt og Sagen der foretages til Paa Kiendelse indeværende Aar j blandt de første Sager. Ligeledes er

Bemte 2^{den} Julij bleven Allernaadigst Befalet Procuratorerne Peter Severin Balling Sagen imod, og Mathias Bruun den for bem^{te} 2de Delinquenter ved Allernaadigste Høyeste Rætt at udføre. Saa bliver Høyst bem^{te} Kongelig Allernaadigste Befaling her med efter Hr: Kammerherrens Anmodning Dennem, som været Actor i Sagen ved Landstinget bekiendtgjort til efterrætning, og udbeder mig et par Ord til giensvar, at dette er Dennem jndhæn....et: Forblivende

Deres Tienstberedvillige Tiener
Viborg den 24de Julij 1767. Filstrup

19. 3. august 1767. Advokat Peder Lund svarer tilbage til rådmand Filstrup:

besvaret dend 3' August, og samme tilskrevet raadmand Filstrup og

Persongalleri

Werner lensbaron Rosenkrantz (9. december 1700 på Roseneje – 12. april 1777 på Willestrup) var en dansk adelsmand, amtmand, gehejmeråd og godsejer. Han var søn af justitsråd Jørgen Rosenkrantz og Marie Elisabeth de Roklenge. Werner Rosenkrantz var ældre broder til Holger baron Rosenkrantz til Rosenlund. Fra 1755 tager han ophold på Krabbesholm og var amtmand for Skivehus Amt, og dermed den øverst ansvarlige embedsmand for området.

Werner Rosenkrantz. Fra Wikipedia

Niels Iversen Arrøe (1706 – 1768) var sognepræst og senere provst på Fur. Han var leder for præsterne i området.

Niels Olufsen Falkenberg (-15. oktober 1769) fra Skive, gift den 28. oktober 1763 med Anne Olufsdatter Brantborg. Han var forsvarer for Mogens.

Casper Peter Rothe (6. maj 1724 i Randers – 27. december 1784) var dansk godsejer og historisk forfatter, samt byfoged i Skive og herredsfoged i Salling Herred, samt fra 1761 landsdommer i Nørrejylland.

Vilhelm Henry Patberg (1713 - 23. august 1797) Sognepræst i Jebjerg og Lyby. Han var Mogens foresatte.

Andreas Raarup Sognepræst for Ølsted og provst over Hatting Herred. Det er her Mogens findes død.

Lauridz Foss Steenberg, sognepræst i Hedensted, hvor Mogens blev begravet

Peter Severin Balling, Prokurator (dvs. sagfører / advokat)

Filstrup, Rådmand

Peder Lund, (?-?), Advokat ved Krabbesholm, Overretsprokurator, anklager i sagen, Ejer af godset Skivehus. Jeppe Aakjær har skrevet om ham.

Nikolaj Høg var fra Viborg, og han var Mogens Knudsens medhjælper, og han blev ikke fanget i første omgang. Hans videre skæbne kendes ikke

Lauritz Møller, Embedsmand hos Verner Rosenkrantz i Skivehus Amt

J. B. Ring, Sættedommer ved Salling Herreds ret. En sættedommer er en midlertidig dommer, der er sat i stedet for den sædvanlige, hvis denne er syg eller inhabil

Kilder

- Degnekår om slægten Hop af Knud Erik Jakobsen 1991
- Kirkebøger
- Folketællinger
- Nygaards sedler
- Pernille Lysholdt Hansen
- Jens Villumsen
- Viborg Landsarkiv
- Wikipedia
- Slægtsforskningens ABC, af Jørgen Green, Forlaget Grifo 2005

Arne Bjørn Jørgensen